Ann. II. Num. IX.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, in Italia est Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis

Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato.*

Cuncta mittantur ad **Aristidem Leonori** ***equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem***

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA
Apud Burns and Oates
LONDON W. - 28, Orchard Street.

IN STATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENT.
Apud
Commissariat of the Holy Land.
NEW YORK, 143 w 95th St.

IN CANADA ET NEWFOUNDLAND
NEW YORK (U. S. Americ.), 143 w 95th St.

IN BELGICA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

IN GALLIA

LUGDUNI
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM
Librairie Vic et Amat
Charles Amat Succ.
Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE)
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue de Metz, 41.

IN HUNGARIA
Apud
C. B. Liptay, corresp. de Hongrie
BUDAPEST, Palais du Théatre National.

RERUM INDEX

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCII

M DCCC XCIX

Ann. II. Romae, Kal. Maiis MDCCCXCIX. Num. IX.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

KALENDAE MAIAE

Iam paucis abhinc annis in hac omnium rerum perturbatione, quae diu quidem commovet civitates, haec opificum per universum orbem voluntas fuit magis in dies, veluti in unum corpus, inter se coalescere, quo acrius rebus suis consulerent. Atque ut hanc mutuam animorum consensionem, data occasione, palam exprimerent, nihil potius habuerunt quam diem certum una simul constituere, quo opifices iura *sua singulari* significatione confirmarent. Kalendis maiis stata sollemnitas. Verum quaenam fuerint causae, omnes plane norunt: nam christiana sapientia ex animis exstirpata, illud profecto erat consecuturum, ut infimae sortis homines, in misera fortuna iacentes, bona privatorum per vim ad commune niterentur transferre. Quapropter sunt multi, iique doctissimi, qui dicant huiusmodi festum diem prorsus inter infaustos esse relegandum, quem homines rerum novarum cupidi quasi ad suas metiendas vires constituissent.

✠

Profecto, Dei opinione labefactata, res ruere per vetitum nefas nemo est, qui non videat, ac nos septimum quemque hebdomadis diem suo honore coli malumus, quam diem unum per annum. Sed quum prope sit ut stata opificum sollemnitas in consuetudinem veniat, eo maximopere spectandum est, ut consuetudo vertatur in bonum. Quod nullo unquam pacto nemo assequi poterit, nisi altius repetens illud curet ut christianis institutis animi opificum effingantur. Dies festus enim, qui kalendis maiis celebrandus paratur, idem ex acerrima inter opifices et divites dimicatione exsistit. Vis autem christianae sapientiae eiusmodi est, quae eos invicem componat atque coniungat, utrosque ad mutua officia recolenda revocans. Nam inter opifices ac divites eadem officiorum similitudo intercedit, quae inter varia corporis membra. Veluti enim in corpore diversa inter se membra conveniunt atque ad eiusdem corporis venustatem et valetudinem adquirendam coniurant amice: ita in civitate geminae divitum ac opificum classes; quarum concordia civitates ipsae florescunt. Omnino altera alterius opem poscit: non res nec divitiae sine opera; nec sine re potest opera consistere. Contra ex discordia ac perpetuitate certaminis omnium malorum pestis erupit, quibus vel maximae quaeque regnorum fortunae dilapsae sunt. Possum ab omnium saeculorum memoria atque a nationibus pluribus huius rei exempla repetere: sed nolo esse longus in re tot exemplis contestata et certa. Hac aetate, dum acrius exsultat et debacchatur improbitas, coniurata veterem civilis communitatis laxare compaginem, nihil opportunius cadere potest, quam ut catholica sapientia, naturalis divinaeque legis praeceptis suffulta, pugnantes animos aequa mente componat.

✠

Hinc pauperes monere ne in seditionem erumpant: ne bona aliena appetant: personam dominorum ne violent, iis contenti opibus, quas labore sibi peperissent. Inde hortari divites, ne opificum viribus tamquam rebus ad quaestum capiendum abutantur: ut mentibus mandent, maximam opum partem, quibus ad commoda utuntur, opificum paratas fuisse labore: ut denique in iis dignitatem tum naturalis tum christianae vereantur personae. Haec Leonis XIII epistolis encyclicis continentur. Cuius si voci praeclarae ac sapientissimae paruerint omnes, penitus foret cuiusque dissidii causa sublata. Sic, ad christiana instituta reductis animis, nullum kalendis maiis auspicatiorem diem sol videret unquam. Ab illo enim die mensis maius initium capit, Virgini Deiparae sacer, quae, parta humani generis salute, caelum cum terra sociavit. Tum denique ipse dies, mutata natura, non amplius dissidii quod infensos inter se animos teneat, sed pacis et fraternae consuetudinis signum foret, quod omnes civium ordines, iunctis amice dextris, christiano amore coniungat.

A. Martini.

VAL-DES-BOIS

Regna profecto, imperia, respublicas quassaverunt causae his verbis inclusae: « Humanum paucis vivit genus ». Si enim historias acute perspexeris, tutum omne fuit semper imperium, quod populorum benevolentia muniretur; benevolos autem iugiter populos fuisse scimus donec suum tribueret unicuique iustitia.

Hinc brevis vita tyrannidi, sive unius, sive procerum voluntate res ageretur. Illis verbis romana plebs a patribus in montem Sacrum secessit; his et seditiones Gracchorum conflatae; his et servile, duce Spartaco, bellum; his et sociale, et Sertorianum et Catilinarium; his denique civilia illa incendia, quae Mariana, Sullana, Pompeiana, Caesariana nomina provocarunt.

Curnam rebellantes imperio provinciae? Quia tantum raptoribus orbis humanum genus vivebat. Assentiamur Tacito, qui tempora, et sermones suorum temporum probe norat. Quo factum est, ut bilicum illud rediret: « Vae qui praedaris, nonne et ipse praedaberis? »

Verum, haec inter, socialem penitus quaestionem absolvebat improvisa Vox e Palaestinis assurgens, et imperiosius praecipiens: « quod superest, date pauperibus ». Quae ne quis putaret esse ad consilium, addidit supremi Iudicis sententiam, qua aeternis addicuntur suppliciis qui famelicis panem, sitientibus potum, nudis vestem, egenis denique auxilia recusaverint, quae potuissent.

Iamque humana societas melioribus utebatur fatis, quum barbarorum irae diu cogitatae eruperunt, et, inceptum subvertentes opus, tyrannis impleverunt arces, dominatae sunt populos, quibus non aurum modo, non opes, non campos, sed ne liberos quidem, coniugesque suas integros ab istorum petulantia conservare licuit. Exhinc rursus humanum paucis vixit genus, et per turbulentissimos fluctus iterum devectum est. Erant autem tolerabilia nonnulla; nam neque bacchabantur continuae saevitiae, et meliorum interventu saepius nefasta rependebantur; praeter ea, quae religio, modo monens, modo terrens, molliebat.

At simul cum haeresi multiplici et multiformi XVI saeculi, quae catholicismo bellum atrox indixit, illa exorta est *rationalismi* et *naturalismi* lues, quae, abrogatis omnibus quae ad Deum referuntur, tantum suadet unicuique fruendum, quantum quisque vivens consequi possit. Et inde homo homini tanquam tondenda, immo devoranda ovis; inde in opificiis collecta cohors ad improbum laborem; inde vexatae multitudines, et humanum paucis iterum vivere genus, melioris post funera oblitum vitae, cui non hora, non dies ad erigendum caelesti spe animum quotidianis in terra angustiis oppressum. Haec habenda, non alia, malorum labes; haec *socialismi* vena perennis.

Quod animadvertens ille senior Leo Harmel, primus bene molitus est societatem, quae christiano afflante spiritu nunc in ea Galliae regione viret, circa Rhemensem urbem, et quae dicitur *democratia christiana* apud *Val-des-Bois*. Triplex autem societatis huius officium: mores ad christianum usum redigere, atque ad hoc assequendum exempla sunt et familiares sociorum sermones, quibus apostolica legatio haec commissa penitus; ita agere ut familiae universae cuiusque socii detur congruus aetati et corpori et menti labor, ea mercede retribuendus quae victui ac vestitui sit aequa, immo aliquantulo excedat, et certitudo sit, quovis intercidente infortunio, nunquam fore, ut filii, uxor, parentes in extrema rerum inopia versentur; tertio denique ut, salutari parsimoniae advertentes animum, socii habeant in promptu quod, communi consilio, egentibus ac petentibus sociis non modo largiantur, sed, in societate permanentes, auctoritatem quisque suam annis augeri, amplificari aestimatione ac veluti confirmari videant, et, dum ipse labor deficientibus minuitur viribus, ampliori retributione tamen, iuxta annorum merita, se rependi.

Quae omnia ab anno 1861 feliciter suscepta, ita creverunt, ut huiusmodi societatis institutio longe la-

PER ORBEM

Perutili sane consilio Anglorum reipublicae oblato e superiore meo itinere recessi; iuvat hodie ex Anglia pariter viam aggredi: ibi enim talia inveni, quae memoratu digna, his praesertim anni diebus, profecto occurrerent. De coena loquor, quam rosarum plausit vocans, cuius pretium nihilo minus quam super quinque et septuaginta millia nummorum fuisse dicitur.

Rosae per triclinium omne diffusae, tentoriis undique appensae, sellas, mensas odore complebant; vitrei calices nitebant ad rosae instar effícti, ac media in mensa veluti fons erectus erat, ex quo odorata aqua quam Coloniae, Germaniae in urbe, comparant, indesinenter prosiliit. Profecto hodierni Quirites, ut ipsi sese interdum Angli appellant, nec epularum quidem copia ab antiquis se esse superatos sinunt. Di illos ament!

⚜

Lutetiis interdum Oscar Sueciae rex visitatum petiit: dieque mensis aprilis decimaoctava sollemniter a novo praeside exceptus est: qui regi in *Bristol Hôtel* manenti salutationem restituit. Apud praesidem deinde ad coenam invitatus una cum supremis omnibus rerum administris adfuit, quibus ostendit, se ex producta Galliae mora multum gaudii cepisse. At alibi eadem in urbe, apud vitri officinas in Pantin suburbio sitas, inter italos gallosque opifices atrox exorta contentio, quae non sine sanguine, ac vulneratis hinc inde occisisque pluribus, finem obtinuit.

⚜

Provinciam Belgicam attingens, haud potiora ferme opificum facta invenio. Desertio enim carbonis eruendi fodinas, quae permultae in regione adnumerantur publicis opibus perniciles, passim tenuit, publicorum privatorumque negotiorum magno detrimento; iamque per provincias Charleroi, Mons, ac dioecesim Leodiensem nonnisi effossores labore soluti ad decem millia fere usque pervagantur, haud levi ferme publicae quietis periculo; quod ad avertendum, advocati sunt magno numero milites, atque sub signis huc vel illuc, prout urget necessitas, missi.

⚜

Nunquam igitur quominus infortunia memorem mihi abstinere liceat?

Haec animo agitabam cum in Calaritana itala civitate intra ferias ad regales coniuges excipiendos instructas, peristylium puellis e collegio quodam stipatum statim corruisse audivi, gerulosque duos, qui forte substarent, ad mortem; ex puellis vero plerasque gravissima vulnera passas. Neque finem malis impositum rursus sum conquestus cum litteras ad nos ab Aloysio Mazzucchi socio missas perlegi, cui viro clarissimo verbum libenter cedo.

⚜

Incendium ad Bormium. Pridie idus aprilis, hora nona, sacra aera per aerem graviter sonant Bormii, quae est parva civitas ad Stilvii iugi pedes in provincia Sondriensi. Statim rumor evulgatur: pagum ad Sancti Antonii in vallis Trodolfi sinu ardere. Hominum ingens multitudo et hetaeriae cum instrumento ad ignem compescendum illuc advolant. Tristissima referam! Stupentes, fere omnes casas flammis correptas vident, quae ad coelum alte surgunt; tanta fuit venti vis in mapalia aedificata ad hiemi suffugium; montes enim utrinque pinis horridi. Malum anteiit velocitate remedia; domus totius pagi septuaginta numero corruptae, praeter quinque. Aedicula quoque et quae illuc flammis praerepta contulerant, combusta; aera igni liquata. Damnum funera auxerunt. Anus aetate fessa, quae iacebat, infans et puer viribus nitens, misere perierunt; multi homines ustionibus saucii; multae mulieres terrore commotae languent. Vide, ut instans fatum mortales urgeat! In pago ubi ante quatuor dies incolae satis laeti, quia parvo contenti, tranquille secure agebant, modo egestatem, squallorem adspicies, lamenta, gemitus audies.

Quae et quanta duri agricolae, montani pastores sunt passi! quibus et boum pars ignis ardore, aut fumi caligine oppressa. Quingenti homines tecto, annona, supellectili carentes, ope aliena indigent!

⚜

At « paulo maiora canamus ». Dum pacis coetus in Batavia indicitur, alterum Lutetiis convenit concilium, ut ebrietatis vitio bellum indiceretur: amentia enim, pluraque crimina haud raro ob vini licorumve abusum gignuntur. Statutum est inde ut *Societates temperantiae*, prouti alias iam in more sunt, congregentur, utque in scholis a tam perniciosi vitii damnis sedulo pueros exhortentur, ut sibi caveant. Sed tamen exemplum, credo, est primum praeconibus dandum. Contra, minime idem sensisse eos qui conventus participes fuere apparuit, cum in municipum aedes primum ingressi, oblatis licorum vinorumque libationibus, comitibus secunda auspicia deprecati fuerint. Quae in memoriam revocant medicum illum *cognac* potioni perdite deditum, qui cyathio, ut a servi ingluvie servaret, *venenum* inscripserat. At repente quadam die famulum conspicit cyathum pleno ore libantem, clamatque statim: « Heus tu! quid agis miser? Venenum enim bibis ». Cui servus: « Scio equidem, sed cum te mane toxicum haurientem iam vidissem, carissimae domini vitae superesse nolui ».

VIATOR.

VARIA

Semper in mordacem Horatius.

Nec penitus a memoria decidit, nec omnes interiere viri, qui tunc iuvenes interfuere his, quae narramus.

Romano Iuri tradendo praeerat in athenaeo romano legisperitus insignis, cui cognomen *Villani*; haec autem apud Italos vox hominem designat non modo rusticum genere, sed insuper quadam conditione naturae simul et vitae rudibus moribus asperum et inurbanum.

Inter auditores, qui docenti assidebant, adolescens erat, cui cognomen *Vassalli*, quae vox in Urbis dialecto ad procacem quempiam indicandum adhibetur, cui perfricta frons in agendo et loquendo sit, nullo viris et locis habito obsequio.

Quum igitur *Villanio* iura explicante *Vassallius* proximum discipulum, nulla in magistrum reverentia, alloqueretur, *Villanius* asperioribus verbis ex cathedra coram omnibus loquacem coarguit: « ceterum », inquit, cognomini innuens, « non miror ista te facere, nam

Respondent rebus nomina saepe suis ».

Vassallius tunc, qui ad magistri verba surrexerat, et ipse magistri cognomen admordens, Horatianum reddidit nihil cunctatus:

Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim.

Praeceptor alacritatem ingenii in adolescente admiratus: « Amo te », inquit, « et amicus mihi esto; quinimo, si quid valebo auctoritate vel gratia, valebo tibi ».

Dehinc amici facti sunt, et alter alterum familiaritate maxima excoluit.

Anceps adhuc apud memores sententia pendet, uter mirabilior exstiterit, nempe aut adolescens ad responsum singulare paratus, aut in offerenda et praestanda amicitia magister magnanimus.

✵

Canes bene de humano genere meriti.

Kurt-Iohannes, locum centurionis in anglico tenens exercitu, Africano flagrante bello, narrat canes cum speculatoria cohorte dimissos momisse de adventu hostium tacitissime subrepentium inter herbas illius regionis arborescentes, inter dumeta et sylvas, quamvis intervallum fere chilometricum distarent.

Procedente agmine per nemorosa et abrupta et invia, exploratorum officio bene functos laudat canes, ipsis vigilantiores et callidiores militibus; praevios, praenuntios, et scrutatores optimos celebrat. Est autem et maius.

Proelio facto, statim inter vulneratos et cadavera discurrebant; et fessis vulnere opportuna ad medendum et ad nutriendum imposita manticis offerebant.

Hinc: sanitarii canes (*sanitaishunde*) appellati, nempe: *cinomedici*.

Aesculapi et Hippocrate, scribenti venia!

✵

Novae aurifodinae.

In illa Americae regione, quae Colorado dicitur, si rerum peritis adhibenda fides, incredibilem auri vim terra protulit.

Vix, telegrapho monente, rescitum est aurum abesse quinque passuum millia a Canon-City, centum sexaginta a Denver malesuada fames, immo rabies auri turbam hominum fere innumerabilem accivit ac convocavit.

Auriferi agri emuntur iam a divitibus Denver, et ditissimus Moffat adivit empturus, ac sibi campos nonnullos quingentis dollarorum millibus comparavit.

In fodina antracitis ad Rat Portage pone Ontarium lacum, quae in potestate divitum Anglorum est, inventa fuit vena quarzi auriferi quadraginta pedes alta, lata undecim, unde quidquid eruitur inter trientem et quadrantem auri optimi profert.

Num fodinae, quae sunt in Transvaal, et in Colorado, avaritiam humani generis explebunt? Dubito.

Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.

✵

Ioci.

Senior iudex, quum ad requiem suo in oppido publicis sumptibus aleretur, princeps inter curatores municipum renunciatus nuper est. Syndicus ergo (hoc enim nomine nunc ad hominem tali munere fungentem utimur designandum), civilibus morem ritibus et legibus gerens, Titium et Caiam solemnia verba pronuncians matrimoniali iuri addicebat. At, sive assueto verbis ore in sententiis ferendis, sive vagus mente, sive... – ah! mehercule! non scribam quae ad calamum affert italum acetum – solemnia atque, ut ita dicam, sacramentalia verba damnantis iudicis diro supercilio prosequutus: « Vobis », inquit, « tres sunt reliqui dies, ut a vestra damnatione hac provocetis ».

P. d. V.

MARIANUS ARMELLINI
EIUSQUE SCRIPTA INEDITA

NUPER in terris fuit vir optimae indolis, ingenio alacer, literis eruditus, et in christianae antiquitatis disciplina ita versatus, ut eius nomen per ora gentium magna cum laude vagaretur.

Plura enim MARIANUS ARMELLINI edidit monumenta, in quibus qualis quantusque fuerit satis constat, dignus qui praeceptoribus suis Garruccio, Bruzza atque Io. Bapt. De Rossi profecto habeatur.

Romae an. MDCCCLII natus, quasi in dimidio vitae cursu, die XXIV mensis februarii an. MDCCCXCVI repentino morbo occubuit. Fortunatum sane virum, quem atra mors de Christi martyribus loquentem inter discipulos deprehenderit!

Multa reliquit incepta, multa absoluta ex iis quae praelo constituerat. Pergratum nobis quaedam haud unquam ab eo in vulgus edita sociis nostris exhibere.

Vox Urbis.

DE RITIBUS EXSEQUIARUM
IN ANTIQUA ECCLESIA

INHUMATIO corporis cuiusdam fidelis defuncti iam vetustissimis temporibus et saeculis ipsis persecutionum fuit actus religionis, Ecclesiae precibus iunctus. Propterea, sacerdote adstante, ritus inhumationis habebantur, ut Tertullianus testatur in *Libro de anima*, ubi de quadam foemina narrat, forma et aetate integra, quae, interim oratione presbyteri componeretur, manus a lateribus demotas in habitum supplicem conformavit, rursumque condita pace, situi suo reddidit (1). Nec tantum inhumationi sacerdos aderat, sed etiam die anniversario depositionis sacrificia et preces iterum instaurabantur, cuius anniversarii solemnitas, praeter omnes, maxima erat ad sepulcra martyrum. Nemo ignorat quam explicita et vetusta testimonia haec nos doceant in documentis primi aevi historiae ecclesiasticae.

Sepultura autem, praecipue martyrum, primis Ecclesiae saeculis nobile et solicitum munus putabatur, et officium pergratum, adeo ut Romanae Ecclesiae presbyteri, saeviente persecutione Decii imperatoris, et sede vacante, literas clero Carthaginiensi miserint, quibus haec commendabant: « Et quod maximum est, corpora martyrum aut ceterorum fidelium, si non sepeliantur, grande periculum imminet eis, quibus incumbit hoc opus » (2). Scimus etiam pecuniam et argentum in arca ecclesiae repositum et e largitionibus fidelium collectum erogari ad sustinendos pauperes, viduas et pupillos, et ad sepulturam fidelium curandam. Quod officium ita sanctum et pietate dignum visum est, ut Ambrosius scriberet: « Humandis fidelium reliquiis vasa ecclesiae etiam initiata confringere, conflare et vendere licet » (3). Maxima fuit ergo cura cadaverum, quae ante inhumationem aqua abluebantur, sicut in usu habuerunt omnes populi et praesertim Iudaei, ut in *Actis apostolorum* de Tabitha legitur: « Quam quum lavissent, posuerunt eam in coenaculo » (4).

(1) Cf. cap. II.
(2) Cf. S. CYPRIAN. ep. II.
(3) *De officiis*, lib. II, p. 142.
(4) *Act.* cap. IX, 37.

Simili modo Gregorius primus pontifex mentionem huius ritus facit in libro *De Sacramentis*, ubi ait: « Postea laventur et ponantur in feretrum »; et Gregorius Turonensis scribit: « Abluta iuxta morem, collocatur in feretro » (1). Post ablutionem corpora balsamis et aromatibus ungebantur, praesertim myrrha arabica, ut Rufinus Aquileiensis docet, et Prudentius, martyrum laudator eximius, refert:

Aspersaque myrrha Sabaeo
corpus medicamine servat (2).

Unctione diligenter expleta, linteis corpora obvolvebantur, et « linteo cadavera obvolvere », ut ait Hieronymus, officium erat clericorum ecclesiae; et usque adhuc in loculis coemeteriorum saepe manent vestigia linteorum, quae egomet vidi et tetigi; immo in coemeterio Callisti inventa sunt intacta in sarchophagis cadavera, linteis involuta.

A crematione fideles omnino abhorrebant, pariterque a ceremoniis funeraticiis, quae ethnicam superstitionem aliquantulum saperent, sicut et a ritu coronandi mortuos. « Nec mortuos coronamus », respondebat Octavius contra Caecilium in dialogo; « nos exsequias adornamus eadem tranquillitate qua vivimus, nec adnectimus arescentem coronam, sed a Deo aeternis floribus vividam sustinemus » (3). Communis solicitudo erat, ne corpora superponerentur, et ut integra ac incontaminata loco virgini iacerent, ita ut diebus Tertulliani accedere in sepulturam cadaveris ante depositi, aut ipsa corpora removere ut locum fossores facerent alteri, minime liceret. Nec minor post obitum cura erat fidelibus ad minimas reliquias et vestigia sanguinis recolligenda martyrum. Sufficiant haec Prudentii de sepultura martyris Hippolyti:

Palliolis etiam bibulae siccantur arenae,
ne quis infecto pulvere ros maneat.
Si quis et in sudibus recalenti adspergine sanguis
insidet, hunc omnem spongia pressa rapit (4).

Psalmis et hymnis sociabatur funus omnium fidelium et maiori quadam solemnitate, si id temporis conditio permitteret, funera martyrum et confessorum, cuius feretra aliquando ab episcopis ipsis humeris sustinebantur. Praecedebant et sequebantur « fideles cum cereis et scolacibus, cum voto et triumpho magno », ut narratur de funere sancti Cypriani, etiam persecutione saeviente. Nec laudes interdum et recitatio elogii funebris defuncti aberant, et haec elogia *laudationes* nuncupabantur; sed maioris momenti *sacrificium* Christiani putabant, quod « oblatio pro dormitione » appellabatur. Priusquam enim corpus sepulturae mandaretur, sacrificium pro anima fideli fiebat; et Isidorus Hispalensis testatur hoc fieri ex consuetudine ac traditione apostolica. Cyprianus ipse decretum memorat ab episcopis antecessoribus editum (5), ne quis excedens ad tutelam testamentariam vocaret presbyterum, sub poena privationis sacrificii pro dormitione. Adhuc vetustius testimonium est Tertulliani, qui explicite inter ritus Ecclesiae enumerat « oblationes pro defunctis et pro nataliciis annua die » (6). Missam depositionis, de qua Gelasius papa saeculo quarto rituale collegit, sequebantur preces « ad sepulcrum priusquam sepeliatur », et tandem « tumulo ex more composito » exsequiae cum oratione « post sepulturam » (7) finem habebant. In quibus vetustissimis precibus manifesta fit allusio imaginibus boni pastoris, quae saepe inventae sunt in cubiculis et in arcosoliis: « Boni pastoris humeris reportatam (animam) in comitatu aeterni Regis perenni gaudio et sanctorum consortio concedat (Deus) ». Solemnis autem salutatio *in pace* respondebat extremo ab omni spe derelicto *vale* ethnicorum. Quamobrem vere sublimis est laconica illa christiana salutatio, quae saepe legitur in coemeteriis: « Te in pace », seu « Te in Christo ». In quibusdam inscriptionibus autem sunt etiam piae commendationes: « Et in orationibus tuis roges pro nobis, quia scimus te in Christo »; et aliter: « In pace cum Spiritu Sancto ». Quibus verbis suavissimis veteres Christiani, pia in lege Christi vita functi, dulci somno dormiebant.

MARIANUS ARMELLINI.

(1) *De gl. conf.* 104.
(2) *Cath.* X, v. 51.
(3) *Oct.* cap. 43.
(4) *Peristeph.* XI, vv. 141, 146.
(5) Ep. 46.
(6) *De corona*, cap. III.
(7) MURATORI, *Lit. vetus*, p. 249.

CAECILIUS RHODES

QUAE hodiernis diebus Germanos inter atque Anglos concordiam perturbare auditae sunt de insulis Samoa contentiones, facile in mentem revocant quae sex abhinc annis ob africanae Transvaal reipublicae violata iura prope in bellum erupetunt. Tunc primum forte, obstupescente Europa, anglus quidam audacissimus, Caecilius Rhodes, contra ipsum Germanorum imperatorem quasi ad luctam visus est surgere, qui, inconsulta temeritate ductus, recentissimae exortae Germanorum praecipue colonis reipublicae fines armata manu, ad aurifodinas occupandas pervadere ausus fuerat. Boeri, ita enim illius regionis incolas nuncupant, adeptas labore terras libertatemque suam armis tueri fortissime parabant; cum asperis a germanico imperatore, suis timente, iactatis minis, fractum periculum repente est.

Sed hominem qui tanta cogitavisset, non ordinario ferme animo praeditum nec minori adiutum fortuna esse oportuerat; eum revera in Anglia Oxonii natum ac ex prima aetate ad ultimam Africae frontem migratum, complures adamantium fodinas prope Kimberley brevi administrasse praedicant; deinde in patriam reversus ad municipum aedes orator popularium voto relatus est, ex quo munere ad maiora paulatim evectus, coloniarum aerario, ac aediliciis publicis operibus praefuit; post quae africana iterum petens litora, quae retulimus incredibili animo molitus, totius Africae quasi Napoleon alter compellari a fautoribus meruit.

Qua re tamen infecta, minime fortissimi viri fracta virtus apparuit, imo a Transvaal reipublicae finibus recedens, ad incultas adhuc post eos septentrionales plagas gressus convertit ac longe lateque peragravit exploravitque, ita ut latissimam regionem anglicae reginae nomine occupaverit. Hanc patriae donaturus suo nomine Rhodesiam dixit, caputque Bulawayo oppidum posuit, deductumque ex ea ferreis axibus stratum iter, cum tramitibus qui ultimam Africae anglicam coloniam late sulcant brevi coniunxit.

Rhodesiam, quam recentissimae tantum geographicae tabulae adnotant, regiones duo Matabeland et Mashonaland praecipue constituunt, quae ducentum quinquaginta mille milliaria patent et plerumque colendis frugibus aptissimae, aurariis metallis magnas ex Europa colonis divitias despondent: eas anglica Societas ex meridionali Africa dicta hucusque occupat, cui Caecilius Rhodes ipse praeest. Qui nunc vir insolitae alacritatis stimulo herculeum facinus experitur, ut ab Nili oris usque ad ultimum Africae caput per quinque millia milliaria ferreis axibus aliam sternat

teque ramos et radices protendat. Et sententia nobis est hoc unicum fore reipublicae calamitate labanti remedium; nam Catilinas et Cethegos et Cassios videmus multos, Marcum Tullium vero, qui genus humanum eripiat a difficillimis, non videmus.

Et si « iota unum aut unus apex non praeteribit a lege, donec omnia fiant » et si « caelum ac terra transibunt, verba autem Eius non praeteribunt », res tota in angusto dilemmate posita est; nempe aut *socialismo* illo uti tranquillo ac benefico, quo Leo uterque Harmel, pater et filius, usi sunt; aut in illa ferri pericula et clades et incendia, et atrocissima quaeque civilia, quae ingruere sentimus, et quae opposita vi retardantur fortasse, sed peiora provocantur, nisi religione et suasione tantummodo removeantur, arceantur ac profligentur.

H. De Vecchi-Pieralice.

DE CANORIS NUGIS

Sunt qui otia musarum omnino otia putantes, ad ea, tamquam ad portum faciliorem, refugere posse arbitrentur. Ita autem errare necesse est qui aut non meminerunt natura fingi poetam, aut sese in eo numero esse facili negotio sibi suaserunt.

Equidem existimo, quicumque, sive alligato ad certam pedum necessitatem, sive soluto sermone ita rem tractet, ut vehementi quodam naturae amore captus videatur, hunc demum et dici posse et esse poetam. Etenim rerum omnium effector motusque omnis impulsor amor in quorumdam animis ita potentius agit, ut eodem prope impetu quo a gremio naturae res, ab ipsorum ingeniis rerum species erumpere circumferrique videantur. Qui ubi rapido flagrantique intuitu rem aliquam sunt assequuti sibique quasi proprium orbem crearunt, iam non usitatis pennis longe lateque feruntur, nec Gaditanae portae sunt ullae, quae animi motus, quae ipsam saepe formam loquendi coerceant. Eorum in scriptis si, antequam verba ac sententias, animi humani facta legesque cures deprehendere, nihilo veriorem Homeri quam Ariosti mundum putaveris. In his una simul et res et forma gignuntur, ceteris, quae trita vulgo atque obsoleta sunt, procul amotis. Tam denique prope ad vitae veritatem accedunt, ita peragrant per animos, ita sensus hominum mentesque pertractant, ut non modo nullam inducant animi auriumve satietatem, sed multo etiam plura cogitanda quam legenda relinquant.

Iam quid his commune cum vulgo poetarum cernis? Eorum, inquam, qui canoro quodam strepitu ostendunt non plus se attigisse doctrinae quam quantum prima illa puerili institutione potuerint; qui, quibus vestigiis primum institerunt, in iis fere solent commorari, veterem ex scholis cantilenam requirentes; qui temporis, qui loci, qui hominum rationem non habent; quorum denique carmen non varium neque vehemens, non animi plenum, non doloris, non veritatis. Hi grandi supercilio maiorum instituta sarcta tectaque velle se iactant, praesentique, ut rentur, litterarum periculo occurrere, in certamen honoris convolantes quocumque suis rebus melius sperant fore consultum. Neque adhuc quam personam teneant, aut quid profiteantur intelligere ipsi potuerunt; ac dum veteribus scriptis diu multumque volutati docent quid in carmine dignum, quid iucundum, simul ac vires experiri coeperunt, nec dignitati satisfaciunt nec voluptatem tuentur. Quod enim plurimum imitationis solent afferre, quod vim dicendi, quam veteres Graeci sapientiam nominabant, in apparatu verborum sonituque collocant, in hoc omnis eorum admiratio ingenii omnisque laus poeticae facultatis continetur.

Dicet fortasse quispiam: quoniam neque parvae res neque usitatae neque vulgares admiratione aut omnino laude dignae videri solent, innovandi carminis gratia, ab iis recedamus, nobisque sumamus res aut magnitudine praestabiles, aut novitate primas, aut genere ipso singulares.

Verum non hoc eorum carmina nobis probabuntur magis, qui novitatem non in re proposita, sed in rei tractandae ratione quaerimus. Quid enim levius aut communius quam passer Catulli, copa Vergilii, virgo Ariosti, quercus et arundo La-Fontainii, genista Leopardi? Scilicet, quidvis loci petas, pennae ad volandum, non spatia defuerint.

Alarum autem remigio destitutis auctores sumus ut illud Flacci meminerint:

> *mediocribus esse poetis*
> *Non homines, non Di, non concessere columnae.*

Quod si, quum omnia summa fecerint, ne ad mediocres quidem poetas esse se venturos videant, a dictandis versibus abstineant. Nihil enim sanae mentis viris potest molestius accidere

> *Quam versus inopes rerum, nugaeque canorae.*

P. Angelini.

MAIUS IN AGRO, IN TEMPLO

Ver adest laetum: pepulit nivosam
Martius brumam; reliquum fugavit
Frigus Aprilis; beat ecce Terram
Maius ovantem.

Maius affulget, facili triumpho
Doctus undenos superare fratres;
Algidus quem nec Boreas, nec ardens
Corripit Auster.

Quanta nunc florum, virides per agros,
Splendet et fragrat seges! Ubique rident
Prima, quae, verno generata sole,
Poma leguntur!

Luce vix orta, chorus undequaque
Festus erumpit volucrum canentum;
Nec silet cantrix, philomela, princeps
Nocte sub ipsa.

Floridus mensis resonusque cantu
Iure Reginae sacer est decorae,
Quae Deum fontem meruit nitoris
Gignere, virgo.

Ergo qui cultor pius es Mariae,
Hanc, libens, orto venerare Maio:
Saepe tu Matrem soboles, cliensque
Vise Patronam.

Floreis sertis facibusque cura,
Eius ut vernet niteatque Imago;
Parce nec votis tacitis, nec hymnis
Parce canoris.

Mane, solemni prece, vesperique
Inclytam lauda; nec Ave piorum
Quinquies dictum decies, amator
Segnis, omitte.

Quam tibi prosit coluisse Divam,
Senties vita vel in hac acerba,
Cuius aerumnas miserata Virgo
Usque levabit;

Senties tandem, moriturus: Hortos
Quippe caelestes tibi pandet Alma,
Ver ubi verum, meliorque floret
Maius in aevum.

Franc. X. Reuss.

SARTOR IUDAEUS POETA

Sartor quidam iudaeus, cui nomen est Rosenfeld et qui vitam in America degit, quamquam totos dies in opere artis suae tenetur, neque ipsi ullum fere est scribendi vel legendi otium, miro tamen quodam musarum amore inflammatus optima carmina fundit; neque id mirum: poeta enim, ut aiunt, nascitur.

Is anno superiore XXIV carminum libellum composuit atque edidit, qui inscribitur: *Songs from the Ghetto* (Boston, Copeland and Day, 1898). Haec carmina nullam artem affectant, nullos sibi, ut ita dicam, spiritus assumunt, sed intimos poetae sensus, cogitata et spes mirifice exprimunt. Is enim in eorum est numero, qui proletarii appellantur; quare miseriam, paupertatem, egestatem non ut spectator describit, sed ut qui in illis versatur; tamen cum in miseriis non est, se illis oblectamentis, quae vita ipsi adfert, contentum profitetur. Verum si dolore adficitur, vehementer illis intus irascitur, qui multis perfusi deliciis, quibus sibi nunquam frui licebit, vitam agunt beatam; at ira necessitati paret. Quare eius carmina nunquam ad declamatorium genus delabuntur neque studium aut odium omnium proletariorum, qui dicuntur (quod saepe huiusmodi carminibus contigit), profundunt, sed poetae ipsius aerumnas deplorant et intimos eius sensus, uti supra diximus, exprimunt atque effingunt. Quod ex carmine illo, cui titulus est *In puerulum meum* (*Mein Jüngele*) facile apparet. Is enim de filiolo tenerrimis loquitur verbis: beatum felicemque se profitetur cum eum videt; sed raro videt experrectum; nam cum multo mane domo egreditur laboris subeundi causa, tum ad extremum diei tempus maxime defatigatus redit. Refert uxor parva eaque egregia pueri facinora et haec eius verba: « Bona matercula, quando veniet bonus pater? feretne munusculum? » Pater laetitia sibi constare non potest; ad puerum dormientem advolat et: « Adsum », inquit, « deliciae meae; adsum tibi, ocelle mi ». His verbis puer somniculosus aperit oculos, sed statim somno iterum corripitur. Tum pater summo dolore confectus haec animo volvit: « Fili mi, aliquando, cum experrectus eris, fortasse patrem non videbis ».

Sermo autem, quo carmina Rosenfeldiana scripta sunt, *jidisch* appellatur, quod iudaicis (unde nomen illud) verbis consistit et germanicis. Hoc omnes Iudaei humili genere nati loquuntur non solum in Poloniae et Moscoviae vicis, sed etiam apud exteras gentes, ad quas migrant, hoc utuntur in scribendis suis ephemeridibus et cum in scenam loquentes personas inducunt; idem autem ad mites sensus exprimendos aptissimum est.

Rosenfeld poeta, uti supra dictum, proletarius est: ipse confitetur se duo onera sustinere; quorum alterum sperat se exuiturum cum pro pauperibus ad arma descenderit, alterum illud est, quo omnes fere Iudaei, veluti implacabili quodam fato compulsi, continuo errant. « Lamentabile quidem », ait poeta, « est iudaicum carmen; eiusque concentus hoc mihi significare videtur: *ambula, ambula* ». Is tamen cum omnia vehementer sperat aliquando prospera futura, tum vel maxime homines, libertatem nactos, vitam acturos esse beatam.

D. Tamilia.

Cavendum est, ne maior poena quam culpa sit, et ne quum iisdem de caussis alii plectantur, alii ne appellentur quidem.

(Cic., *De offic.* 2, 25).

♣

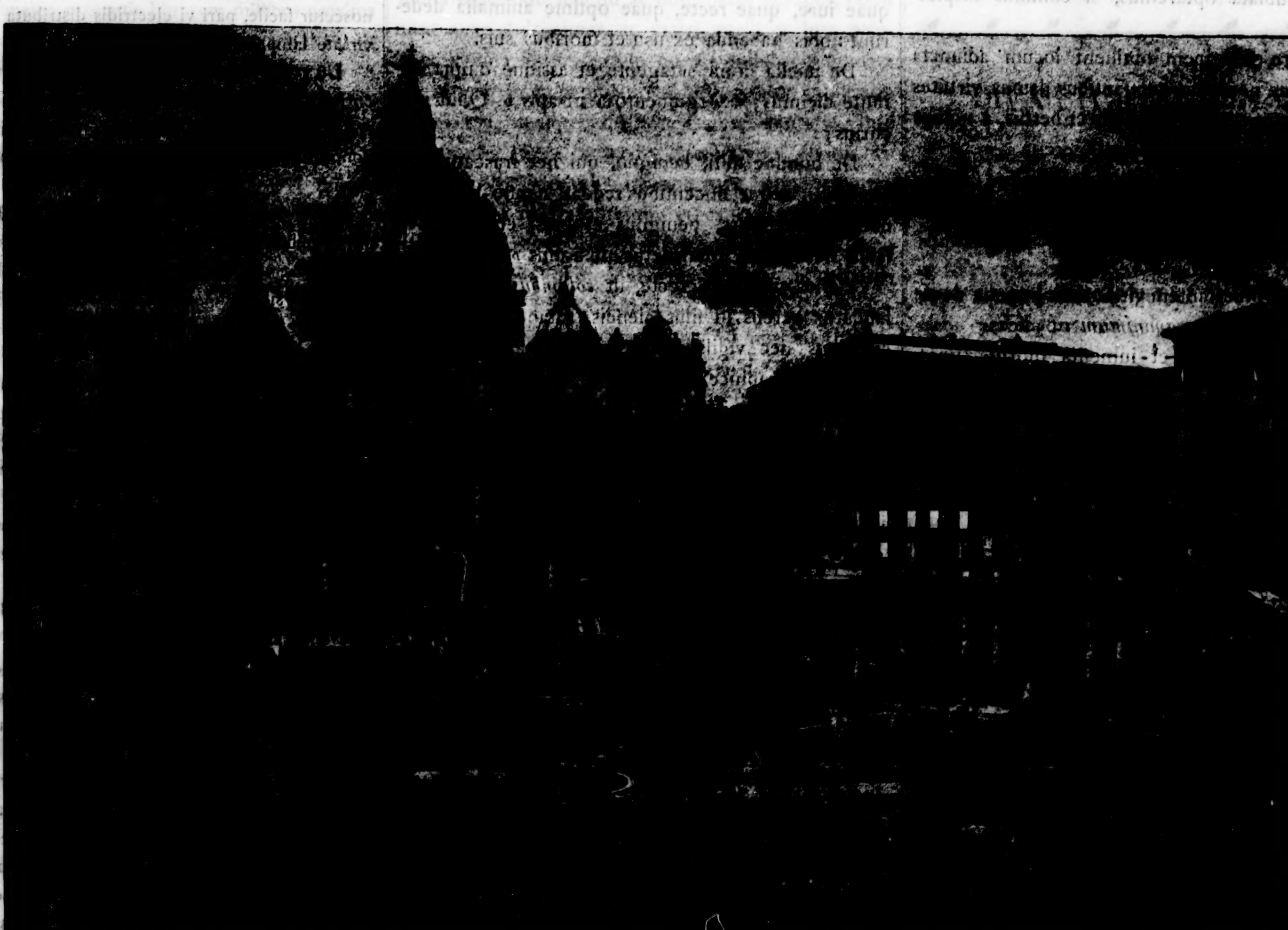
Nomen autem *cappellae pontificiae*, itemque proprium et singulare oratoriis illis in aedibus pontificiis exstructis, acceptum Avenione videtur; nam illic neque basilica neque templum regale et tantae compos maiestatis erat; adde nunc praesertim in nocturnis ritibus aerem humidum Rhodano interlabente flumine, rigidam ventis regionem et montibus, mortiferam senioribus, seu pontifices, seu cardinales, seu episcopi essent. Redditi Urbi aeternae Pontifices morem hunc tutiorem duxerunt, praesertim quum multa squalerent templa, et ipsa Lateranensis ecclesia vastae, potius quam templum, acervus esset ruinae; multaque infanda in Pontifices patrassent dynastae praesertim, quum sacra Papae cum inermi populo facerent, unde et caedes et incendia saepe, et civiles furores. Hinc Xystina et Paulina Vaticani, et Paulina Quirinalis aedificia sacra excitata, de quibus initio dictum est.

At Xystus V ad antiquas redire consuetudines iussit, easque servari. Inde septem basilicae iterum pontificiis cappellis frequentes, et pristino decori restitutae.

Sensim vero, valetudine praecipue et senectute Pontificum, tum etiam iniquitate temporum, mos iterum valuit ille Avenionensis, et cappella Xystina, et Paulinae duae congregandis pro solemnitate viris adhibitae sunt, dum Pontifex celebrat in sublimi catholici ritus maiestate.

Conventus denique huiusmodi, a Pontificis praesentia nomen deducentes, ad quinquaginta usque numerati sunt, praeter quinque, quos mobiles dicere vel extra ordinem placuit, quorum duo tantum, die anniversario coronationis viventis Pontificis et mortis nuperrimi, nostris hisce diebus in more habentur.

SENIOR.

Vaticanae Basilicae Prospectus cum " Pontificia Cappella „ habetur die XVI mensis aprilis MDCCCXCIX.

FLORALIA

RECEDENTE mense aprili simulque maio ineunte aderant maioribus nostris quae Floralia vocabant, Deae Florae sacra, cuius secum colloquentis suavissimam effingit picturam Ovidius poeta: huic enim nomen sciscitanti respondet Dea « vernas », efflans « ab ore rosas »:

Vere fruor semper: veri nitidissimus annus
Arbor habet frondes, pabula semper humus.
Est mihi foecundus dotalibus hortus in agris,
Aura fovet; liquidae fonte rigatur aquae.
Hunc meus implevit generoso flore maritus:
Atque ait, arbitrium tu, Dea, floris habe. —
Saepe ego digestos volui numerare colores,
Nec potui, numero copia maior erat (1).

Versus dulcissimos quod retulerim veniam facile assequar, cum suaviora de floribus haud facile scribere quemquam posse credam.

Nicaea urbs ad Varum, quod sciam, florum divitiis ac pulcritudine, primas retulit inter ceteras urbes. Assiduae enim diligentiae quam eius incolae in floribus excolendis impendunt praemio sunt larga pecuniae munera, quae undique gentium ipsis ad tot florum varietatem assequendam confluunt.

Ex quo id sunt assequuti, ut, vel in media rigidissima hieme (prout ait de se Dea), vere semper fruantur, et eorum floralia, florum omnium ex unaquaque etiam dissita orbis regione deductis speciebus, variisque coloribus quos numerare ferme impossibile est, sacra facile superent maiorum.

Floribus vero, quo magis progreditur humanitas, eo maiores in vita partes sunt; non tam adspectu laetissimo vel suavi afflatu nos recreare quam et in sacris solemnibus adhiberi, et in conviviis et quibusvis iucunditatis horis domus ac habitus nostros exornare.

(1) OVID. *Fast.* V.

Namque et coronis ad coenam caput cingere notissimum est apud patres morem fuisse; nobis vero, et quavis in anno memori die, parentibus, amicis offerre, et in nuptiis aurantii citri corollis sponsam ornare, et in funeribus serta, vivacis semper affectus veluti pignora, defunctis tribuere.

Est etiam floribus singulis quaedam quasi praecipua significatio et abditus sermo tribuitur colori, magnitudini, moribus, odori apprime conveniens; uti rosae amoris, et myosotis fidelitatis, et violae pudicitiae, et lilio innocentiae. Traditum vero unanimi consensu est florum omnium quasi regnum rosae, cuius vitae morumque suavissimam lectissimamque descriptionem Plinius habet (21, 4, 10): « Germinat », ita studiosissimus naturalis disciplinae vir, « omnis primo inclusa granoso cortice: quo mox intumescente, et in virides alabastros fatigato, paulatim rubescens dehiscit ac sese pandit, in calycis medio sui stantes complexa luteos apices ». Enumerat posthaec eius genera apud patres celeberrima, Praenestina, et Campana, quibus alii Milesiam illam addidere cui, duodena folia non excedenti, color est ardentissimus.

Florem, pulcritudine principem, Dearum pulcherrimae veteres sacraverant; fabulabantur immo, candidam olim fuisse, at ex sanguine Deae, cuius pedem in horto deambulantis spina forte pupugisset, purpura flagrasse, caussamque addebant, quod uti rosa brevi viget, quam

una dies aperit, conficit una dies,

ita et forma corporis ac iuventa.

Rosalis inde Maius mensis dictus, quod rosarum sit tempus, quamvis hodie, assiduo cultu admotoque arte verno calore, hieme simul et aestate liceat coronas e rosis serere et variatissimis earum coloribus, flavo, rubro, albo, roseo, carneo, gaudere.

Inde nos suavissima edocti lege, rosarum hunc

Humatio corporis S. Laurentii Mart. iuxta viam Tiburtinam (Franc. Grandi pinxit).

viam. Cum vero, ut inceptum assequatur, per Germanorum etiam terras illam deducere opus sit, Berolinum nuper petiit, ibique, oblati consilii innumeris perpensis utilitatibus, comiter est a Germanis ac ab ipso imperatore vir acceptus, quem paucis abhinc annis quasi latronum ducem asperrime vituperaverant atque odio habuerant.

Consilio igitur herois potius quam hominis, plani iam ac prosperi eventus praevidentur; cumque Rhodesiana haec via re perfecta erit, una cum duobus illis, altera ab urbe Neo-Eboraco ad S. Franciscum, altera, quae a Russia per Siberiam extremas Sinarum orientales plagas tangit, regina ferrearum viarum omnium, quas homines per mundum unquam straverint, evadet.

I. Antonelli.

FERREIS AXIBUS STRATAE VIAE
PER AFRICAM

De Caecilio Rhodes superius locuti, appendicis veluti modo, ferrea itinera omnia hucusque per Africam strata, vel proxime ab Europaeis colonis sternenda, in commentario hoc nostro memorare utile duximus.

Angli primi Aegypti planities, deducta quasi viarum rete, undique peragrant, eodem tempore quo Galli Berberiam omnem ac provincias austro opposita haud impari ardore percurrunt. Omnino vero dissimilis inter utrumque ritus: Galli enim magna itinera deduxerunt commercii necessitatibus longe plerumque maiora; alteri, parcioribus expensis, at duplicata utilitate, parva sed terris omnibus apta ac flexilia, quae ad chm. 5000 numerum in ultima colonia ad Caput, per Orange rempublicam, et per Natal, Transvaal et Delagoa-Bay summatim computantur. Belgae deinde, qui terras prope Congo flumen possident, post octo absumptos labore annos, 380 chm. longitudine ferreos tramites straverunt; post quae iterum Galli per occidentis litora in Senegambia a Dakar ad urbem St-Louis per 264 chm.; et in Sudan a Kayes ad Niger flumen usque viam aperiunt, indeque Angli per coloniam Sierra Leone ad superiores eiusdem fluminis aquas, et Lusitani a S. Paulo de Loanda in Angolae finibus ad Ambaka per 360 chm. exemplum imitati perveniunt.

Neque his omnibus satis; novorum enim itinerum aperiendorum consilia agitantur. Angli Mombasa ab urbe ad lacum Victoria-Nyanza, per 1000 chm., Germani in Usambara pariterque per centralem lacuum regionem Zambese; denique Congo litora proxime Belgarum et Lusitanorum opera nova videbunt, atque etiam Gallorum, qui aemulatione excitati, haud impar Rhodesianis ausibus moliuntur facinus; longissimum nempe aliud ex Berberiae oris usque ad Congo perducere iter.

Scriba.

DE PONTIFICIIS "CAPPELLIS"

Pontificiae, seu *papales cappellae* dicuntur quotquot sacri conventus ad Vesperas, Matutina, Laudes vel sacrificia Missae solemniter persolvenda in templis habentur, sive in iis Pontifex Maximus, praeses, adsistat, sive peragat, uti celebrans rite, sacerdos.

Adsistente Pontifice, seu coram Pontifice nihil prohibet quominus sacrum illud appelletur *cappella papalis*, talisque iure sit, si potiusquam cardinalis, aut patriarcha, aut archiepiscopus, celebret episcopus vel abbas; sufficit enim praesentia Pontificis.

At illud animadvertendum quod ostendimus verbo *solemniter*; quia, ut hodie tali nomine dignoscatur *cappella papalis* a quovis alio sacro, cui Pontifex in privatis intersit, necesse est ut *solemne* sit, nempe « sacrum fiat et conventus habeatur », advenientibus cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et praesidibus supremis Ordinum monasticorum, Regularium, et huiusmodi, quotquot adesse possunt, itemque sint coram princeps romanus, seu principes pontificio solio adsistentes, aulici, et dignitates pontificiae regiae, magistratus papalis curiae, et siqui insignes alii, quibus aut ius est, aut officium, aut quos decet interesse.

Cappellae pontificiae autem habentur potissimum in oratoriis illis magnificentissimis papalium aedium, quae *cappellae* nominantur, a Xysto IV, a Paulo III, a Paulo IV excitatis; habentur in basilicis Lateranensi, Vaticana, Liberiana, Ostiensi; habentur ad S. Laurentii in Tiburtina, ad Beatae Virginis supra Minervam, in Vallicelliana; denique haberi possunt ubique locorum, in quibus *domino papae placuerint habendae*; non enim cappellae obsequitur papa, sed papae cappella; haec in potestate congregatoris et accientis est, non Pontifex in potestate congregatae et accitae; hic in dominatu praeest, illa in famulatu circumdat.

✤

Neque novum hoc, neque nuperum Pontificibus decus; nam, praeter ea quae scimus ex *Martyrio sancti Stephani I papae*, qui anno Ch. 256 irrumpentibus in catacumbas *apparitoribus* et *accensis* inter *solemnia sacra* capite truncatus est, elucet in primis idem mos Apostolis ipsis, praeside Petro, congregatis sive conciliantibus Ierusalem de summis Ecclesiae rebus, sive consecrantibus et mittentibus episcopos, sive hortantibus inter mysteria et S. Synaxi fideles; quibus ne princeps solio assistens deesset, Pudentes, Cornelii, et alii id genus patritii facientibus non defuerunt. Scimus insuper ex *Martyrum actis* adfuisse solemnitate magna Pontifices Agnetibus, Caeciliis, sexcentisque aliis in catacumbas post occisionem elatis, ibique laudationem dixisse, sacrificium celebrasse interdum super ipsum locum, ubi laniata recondebantur corpora fortissimorum, qui sanguinem et animam pro Christo romana magnanimitate effuderunt; scimus in his adfuisse Pontifici populum, sacerdotes, episcopos; scimus hoc ritu delatos apostolos principes a Vaticanis et Ostiensibus ad Platoniam in Callisti; scimus ferme quaedam innumera, et praecipue, residente aestu persecutionum, totam apparuisse cum Sylvestro pontifice Constantino Urbique romani cultus maiestatem, quae ideo non coepit esse quod non erat, quia tantummodo talis prodiit qualis latebat.

Nec aliud sunt *Stationes ad sepulcra sanctorum*, quibus clerus et populus aderant, et ad quae statutis noctibus, vesperis, diebus, horis una cum Pontifice celebraturo et commemoraturo fideles migrabant, ubi baptismata, chrisma, sacri ordines, poenitentiae et Eucharistiae sacramenta impertiebantur petentibus, venia dabatur lapsis, recipiebantur in communionem neophyti.

✤

Iam, Lateranensi patriarchio adepto, sanctus Melchiades pontifex, IV saeculo, corona clericorum cingitur quibus rite solemnia celebrat, pompas ordinat, suis quibusque officiis fungitur. Tum assurgentibus basilicis Ostiensi, Vaticana, Liberiana, Sessoriana, Damasiana, et Laurentiana extra muros adesse festinabant Pontifices sacra facturi, sibique septem suburbicarios episcopos adesse voluerunt, ut illud Petri imitarentur, cui Paulus aderat, cui Linus, cui Cletus, cui Clemens adesse gestiebant. Quid autem cardinales nunc, nisi presbyteri olim titulares ecclesiasticarum Urbis regionum? Quid abbates viginti, iuxta numerum locorum monachis creditorum in Urbe et suburbiis, nisi praesides prisci clericorum, aut dispersi presbyteri, illic, hic, prope, procul, latentes in speluncis, in sylvis, in montanis, in cavernis terrae, ne persecutionis turbine simul omnes opprimerentur?

Regnum adepta Christi Ecclesia, regium sibi voluit decus, quo delectari sciebat Dominum Salomonis, eundem qui Moysi praeceperat, ut quae ad sacrum cultum pertinerent splendidissime pararentur, ne minus fulgere regibus videretur, qui Rex Regum et Dominus Dominantium et dicebatur et erat.

vallis, tradendas turmis belligerantium hac illacque abeuntibus atque dissitis. Quae insuper vir Wernoroy retulit Societati electro-technicae in urbe Neo-Eboraco, electride naves americanas usas ostendunt, tum vis communicandae gratia, tum ut res manifestarent, signis datis. Sed si optima quae ad transmittendam vim, adeo ut in mentem venerit largius uti, non ita quae ad indicandum galvanometricis innixa, ac proinde delicata nimis et vel exiguis obnoxia. Videntur iis opportune subroganda alia systemata indicationum tum adhibitis lampadibus, tum apparatu electromagnetico potiore mole et uberiore electrico fluxu irrorato. Maximam autem ex electride pollicentur utilitatem, tamquam a causa movente et vim demittente, ea quae nunc in perforandis alpibus Helveticis fiunt, qui maximus in orbe terrarum cuniculus habebitur viginti millibus metrorum spatio productus, quum ille sub Cinesio monte tribus ac decem chilometris tantummodo provehatur. Detrita quae terebratione efferuntur a singulo cuniculi metro sexcentis librarum millibus proxima pondo aestimantur, quae nos ducentas *tonnellatas* dicimus. Immane onus medio quinque chilometrorum itinere deportandum carris, ut cuniculus pateat iuxta praevisum. Verum et carri, et illa terebratio electride movente et agente perficientur minore impendio, breviori tempore, tutiore etiam salute adlaborantium. Quae enim in terebrandis alpibus Cinesiis pro singulo cuniculi metro sexaginta centena millia libellarum (*francs*) et anni tempus integrum aegre absolverunt, quae in perforandis alpibus quibus ex Sancto Gottardo nomen, quadraginta centena millia libellarum; in cuniculo alpium harum Italo-Helveticarum vix quinquaginta centena millia libellarum requirent impendio, tribusque tantum mensibus absolvetur omne chilometrum. Ad lucem in specu ciendam, ad aerem inferendum aspirationi idoneum electridis vis adhibetur. Nunc autem Adriatica Societas ad ferreas-vias instruendas experimenta aggreditur, ut de electride periculum faciat ad trahendos currus, et machinis vaporigenis valedicat.

Quae, ut fiant, in optatis sunt, ut quinque praeteritis annis, ad terebrationem huius nuperrimi cuniculi necessariis, electridis virtus ad hunc, immo hos etiam ad usus probata et perspecta videatur.

L. M.

EX GALLIA

Victoriae, Anglorum reginae, vitae consuetudo Niceae ad Varum.

FAMILIARIS rei cura me ad haec pulcherrima et aequore et aethere litora inopinum adegit, unde, negotiis meis absolutis, domum remigrassem, nullam ad vos dimittens epistolam, eorum nescius, quae mihi primum obvia hic, considerata dein atque interspecta fuerunt. Haec autem quum digna mihi memoratu, et excellentium hominum curiositatem et animadversionem sibi optime vindicare videantur, stans pede in uno, ut aiunt, ac discessurus notabo.

Aprica et amoena collis illius, cui Cimella, quasi « parvus apex », nomen, tempestivo mane adiens, cum dynasta Y illic in delicioso suburbano collocuturus, pone aditum villae Liserb adveneram, quum repente ianitor cancellos pandere, et argenteo exiguo calamo labris affixo convocare sibilo servos proximos; advolare hos atque, ut accurrerent, nutu, voce remotiores appellare; tum stare omnes coram me demissa cervice, detecto capite. Mirabar ego me talem esse virum, cui tot obsequii et honoris indicia darentur, atque eo demirabar magis, quia nemo illic me praenoverat accessurum.

At dum sto anceps, retrospicio... O ludificatio! Non mihi ritus illi solemnes ceremoniaeque parabantur, sed asello cuidam trahenti carrulum, et quasi imposito onere gestienti.

Vix oculis fidem do. Carrulo illo Victoria Anglorum regina, Indorum arbitra, et hominum, qui in orbe sunt, fere quintae parti imperans, vehebatur!

Iunior cum ea mulier sedebat, sed ego oculis, mente, corde haerebam reginae; nemo me increpet; solem enim nunquam miramur magis quam dum deficit. Regale supercilium, armatorum cohortes, nihil omnino circum, nec prope, nec procul.

Sed ecce ingredienti praesto sunt pueri populares et puellae offerentes quisque plura florum. Benigne ipsa accipere, argentea donare, bona verba dicere. Testor caelum et mare Nicenum! Nunquam tanta oculis meis Victoria coruscavit in ipso Londinensi fastigio, gemmis et auro radians, et supereminens solio sublimi, populis propriis et alienigenis quasi portentum.

At ab interioribus ruris, per semitam myrto et lauris hinc inde septam ac umbrosam desuper, obvii sunt avae dulcissimae ac matri puelli et ipsa princeps femina Battembergio nupta, quibus circumdata gratulantibus et plaudentibus progreditur mulierum felicissima, sexagenario usa regno, quotidie, ipsa imperante, aucto, crescente dominatione, divitiis, victoriis consilio, manu, sapientia pace belloque partis.

Stupens ipse restiteram, et cancellis apertis aditum non poscere; obseratis post tergum eius, non abire. Steterat casu adveniens et quidam, honoris causa donec ipsa ingrederetur moratus, ne praeteriens quasi non curare videretur. Ad hunc accedo, et: « Vidistine, sodes », dico, « quid rei sit? Haecne ergo Victoria illa est, cui quasi non sufficit orbis? Trahitur asino imperatoria femina, cui mille in stabulis cameli, camelopardi, elephantes, equi... ».

« Crede mihi », vir inquit; « regale munus ingens; enormis, et gravior Alpe servitus regibus est, quibus nec pro lubito respirare quidem licet. Hic ipsa vivit, quia, prout voluntas fert, it, redit, abit non obsessa, non circumvallata, non pene suffocata circumeuntibus ».

Inter haec Niceam ambo remigramus, et eumdem in via sermonem protrahimus: « Quippe quia », narrat ille, « hic quotidianus ei mos. Carrulo devecta ab asello illo glorioso circumfertur, patentibus ubique Cimellae ruribus, excipientibus iucundis ubique dominis. At Battembergiam sibi prae ceteris dilectam filiam, quotidie invisit, atque cum ea, cum nepotibus aliquandiu sermocinatur. Postea digreditur alias peragratura villas, quibus frequens collis, unde delectabilis prospectus, semper alius et idem, in tot ac tantas divitias regionis, maris et aëris.

« Dein redit, refectura cibo corpus secum rapiens e suis aliquem; nam quantum hoc litus patet a Genua ad Sanctum Remum, totum regalis inhabitat magna Anglorum progenies.

« Quaenam vero ava, quaenam genitrix, quaenam regina paribus gaudet fatis? Refecto corpore, et restauratis viribus, equitibus duobus praeviis, regio curru trahitur per litus ad aerem saluberrimum ac iucundissimum. Sed iam praecucurrit vehiculum aliud, ubi sunt et vasa et folia *the*, quibus illa potio, Anglis nectarea, conficitur. Statuto prius loco hic exspectat, donec regalis femina veniat, cui potio illa parabitur bis et vel decies, nunc hic, nunc illic; at semper agris in mediis, semper in propatulo, sub dio, ubi sint visu amoenissima.

« Age nunc; etiam hic flores illa non obliviscitur, et rurigena puer saepenumero adest flosculos offerens, nec inanis rediens unquam; nam optima et nobilissima haec gaudet sua dextera dare parvulis donantibus, et pro dono regia rependere.

« Vespere domum petit.

« Talis quotidiana huic est vitae consuetudo in regionibus nostris, atque ego credo loca nostra, aerem, pacem denique multum reginae profuisse, multum prodesse, multumque profuturos ».

Haec ille narrabat, et vias Niceae ingrediebamur. Tunc ille ad sua, ego ad stationem vaporitraharum – vestro verbo utar, humanissimi viri – ubi dum horam discessui meo idoneam exspecto, vobis ista describo, quae me altissime perculerunt.

Ubi ergo est felicitas? Ubi quies. At ubinam quies? Ubi familia circum, absentibus quibuscumque sollicitudinibus.

At quid prohibet quominus omnes...

Tintinnabulum, Dî te perdant! Advocor, ut me in currum recipiam, quo Lutetias remigrem operosas.

Valete! Valete! Sed et reginam sospitet Deus!

A. VIEILLOT.

DIVAE FORTUNAE CODEX

O diva gratum, quae regis Antium... ambiunt te omnes, pauperis ruris colonus, nautaque audax, Dacus asper, profugi Scythae, urbesque gentesque, et Latium ferox: immo tenuit te olim Latius; sed cum volvente, ut soles, rota, tandem ex eius manibus aufugeris, alii te hodie tenent populi, ex quibus proinde quo te potiore modo carpere ac retinere valeamus, iuvat audire praecepta.

Magister est Russell Sage, olim in taberna quadam Neo-Eboraco in urbe famulus; nunc vero ad quingenties centena millia *dollar's* opibus dives.

Hic igitur in commentario *Royal Magazine* tui artem lucrandi docet, eamque omnibus qui vel mediocri ingenio polleant in aperto esse adfirmat.

Rei elementa quinque enumerat: probitatem, temperantiam, patientiam, fidelitatem, denique familiae, munerumque observantiam: haec quovis in negocio tenenda, reliqua ad praecipuam gerendae rei indolem accommodanda sunt.

At si quis inter commercii anxietates comparandas sibi divitias multas statuerit, id unum ei primum praestare oportet, ut selecto negociorum generi magno animo adhaereat, nec aliud sibi gerendum optare, nec obortis difficultatibus ab inita recedere via; quapropter et perspecta satis atque clara ingenii acie opus est, et nunquam deflexa constantia, ut excitata in dies obstacula quovis pacto superentur.

Collegiorum educatio ac institutio, pro futuris rerum susceptoribus veluti omnino inutilis ac supervacanea ab americano superius memorato scriptore repudiatur, et nonnisi illis apta qui ad ecclesiasticos ordines, vel ad iuris curricula et similia aluntur: quos profecto, ni fallor, minime hoc sortitos putat, ut satis magnas sibi opes accumulent: eruditionem igitur optimam ad rem esse monet, quae ex ephemeridum vel ex commentariorum lectione, vel ex libris encyclios disciplinam praebentibus hauriri queat.

Fraudibus, ipse ait, velocius ferme quam probitate opes comparantur, sed citius etiam comparatae delabuntur, concluditque, etsi non omnibus sese Craesos veluti novos vel Midas augere liceat, cuique tamen iuveni, qui vel paulum ambitione succendatur, modum in praesto esse, quo opes, licet exiguas, quas exordiens in negocium contulerit, ad decies millies multiplicatas in ultimum possideat.

Quae, si vera sunt, lectoribus meis ex animo candide ominor, atque hortor quam maxime, ut strenue rem aggrediantur: caveant vero, si quietam praecipue vitam domesticae sibi opes permittant; Horatius enim ipse ex Sabinis irridet, rogatque:

Cur invidendis postibus et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

LAELIUS.

mensem Deiparae sacravimus, et Marianum ab unguiculis appellare eum potius consuevimus, rosarumque omnium fasciculos et coronas ad nitentia eius altaria, Matri dulcissime arridenti, plenis manibus dare.

A. Costaggini.

EXPRESSI IN HUMANO SERMONE

MORES ANIMALIUM

In communem et quotidianum usum sermonis multa irrepserunt, quae prolata semel, etsi minus recte, vulgus amavit, et ubique passim in eloquio nostro versantur. Iam nemo inquirit, et ab aliis tradita enunciat, quae sublata optaremus, si cominus inspicerentur.

Qua in re principem obtinent locum adiuncta quaedam, quae nonnullis animantibus damus, virtutes tribuentes munificentissimi belluis et bestiis, a quibus certe irrideremur, si nostra intelligerent.

Cachinnum *leones* tollerent audientes illud Ovidii:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni;
Pugna suum finem, dum iacet hostis, habet.

Dic leonem praestantem viribus, dic impetu, dente et ungue terribilem; *magnanimum* ne dicas.

Qui autem pecora et iumenta mortifer insequitur et assequitur, nec capris, nec lepori, nec simiis inermibus parcit, hicne magnanimus? Qui tot puellas, tot pueros in genua provolutos, orantes ad martyrium [illegible] in amphitheatris discerpens laniavit, hic est magnanimus?

Fabula de leonis venatione est, asino, capra, et ove sociis assumptis, qua demum absoluta, et vasti corporis cervo capto et quadrifariam diviso, primam partem sibi leo tulit quia dominus, alteram quia nominaretur leo, tertiam quia rex animalium esset; si quis autem quartam tangere ausus esset, malo facturum proprio [illegible]. Sic socios ieiunos dimisit, et ipse potitus omni re est.

Talis est leo, qui neque elephantem, neque ippopotamum, neque serpentem vectem aggreditur, quia se hisce non aequum viribus sentit! Hic ne magnanimus?

Nunc ad canes veniamus. De homine, qui medios inter labores atterit vitam ut uxorem, ut parentes, ut filios alat, vulgatum dictum est: « vivit ad instar canis »; « vitam cane dignam agit ». Vidisti ne, sodes, laborantem toto die canem, instantemque operi, ut alios pasceret? Maxima pars canum (aut ego caecus sum) quatuor diei partes pacatissime dormit, una tantum vigilat!

At haec in bonum cani tributa gratuito, non ea tamen sunt quae calumniam acerbissimam rependant et aequent inustam. Dicimus enim de parricida quovis, de quovis beneficiis non grato, de quovis, qui vel Neronis, vel Sullae, vel Ivani, vel Timour feritatem, atrocitatem aequet, « caninam habet animam! », « O anima canina! » Non recte, non vere verbum et similitudo invaluerunt. Nam quis homo homini amicus cane praestantior? Qui frustulo panis contentus, et saepe vel isto carens, dominum sequitur, blanditur, tuetur; domum, liberos custodit, advigilat; et, si quid contra, nec hostes numerat, nec vitam curat; sed unus in decem irruit etsi armatos, et latrat, nec quiescit; immo saepe domini interfectores suo modo indicavit. Qui verberatus, percussus, vulneratus a domino non mordet, sed eiulat, et fugit, aut saepe ad pedes domini supinus verbera experitur, eo ipso, si opus sit, compos assurgere, et contra inimicos domini irruere. Haec ne anima ferox? Anima haec ne immitis, Neroniana, Sullana? Quoties aliquid atrocius tigride et draconibus dicere optemus, non caninam, sed, opprobrio nostro, animam dicamus humanam. Monstra enim illa et sexcenta non e canum progenie, sed humano genere parta sunt.

Neque minus *in equis*. Hi quippe fraeno dociles, obedientes dominis, amantissimi interdum, omne habent praeter unum quo similes dementi sint homini, qui contra rectam rationem suis abutatur in voluptuosis, in futilibus, inconstans, varius, sine moribus et modis. Et de homine huiusmodi tamen plerumque dicimus, praesertim si iuvenis, « demens ut equus! »

Haec, et pleraque ab animalibus in eloquium nostrum minus iure venerunt; sed et plurima sunt quae iure, quae recte, quae optime animalia dederunt nobis habenda ex usu et moribus suis.

De puella domi satagente et assidue omnia curante dicimus: « Argumentosa ut apis ». Quid pulchrius?

De homine miti, benigno, qui nec irascatur irascentibus, neque nocentibus reddat, neque lacessitus noceat misericors, benignus et pius, commune in labiis habetur: « Mansuetus ut agnus ».

« Pius ut avis » recte, ut *columbus* praesertim, laudatur parens in filiis alendis, tutandis totus, nec laboribus nec vigiliis parcens. Laborem et curam similitudo graphice describit.

Sues turpissimi foeditate existimantur, insatiabiles cibo, et somno ventrique tantum intenti. Qui similes hisce vivunt nihil de virtute, de anima, de futuro, de Deo agitantes, aptissime pinguntur, quum ipsis illud Horatianum imponatur: « Epicuri de grege porci ». Laudabo pingentem.

An et maledicas feminas (quamvis inter viros et frequens haec labes) oneramus vituperio, cum dicimus in labiis et in linguis habere « venenum aspidum insanabile »? Num minus quam *vipera* nuncupanda est, quae tot imposuit vulnera quot emisit verba, et quot vulnera tot funera sparsit?

« Segnis ut testudo », « pernix ut cervus », « pavidus ut lepus », « patiens ut asellus », « rapax ut aquila », « tumidus uti gallus indicus », vel « pavo », « musicus ut philomela », et alia innumera pulcherrime data ac retenta sunt, queis non modo ornatur, sed luce ditatur eloquium.

Optime faciemus igitur si, quae vera sequentes, ab aliis abstineamus, nam « dicendi recte sapere est et principium et fons ».

X.

SAPIENTUM INVENTA

Nonus Saturni satelles, photographica methodo repertus. Quid sit, valeatque photographia in astronomicis, nunc maxime claret, quum nuper eius ope novus adeptus acquisitusque scientiae sit nonus satelles Saturnum circumvolans, potentissimis tantum telescopiis aspiciendus.

Assecutus hunc est (in decimoquinto astrorum ordine splendore habendum) William Pickering a speculis Lowell, in purissimo aethere, telescopio illo photographicis addicto, latissime patente, at minimae distantiae compote, qua radii conglobentur effusi (*focum* nos dicimus), quod insignis foemina, Catharina Bruce, dono dedit. Quater tantum perspectus designatusque in tabulis photographicis satis protulit satelles de se, ideoque septem ac decem menses ad absolvendam sideralem circumvolutionem ei tribuuntur, ducentisque semidiametris, seu radiis a planeta, cui obsequitur, ipse distare videtur.

Nova lampas incandescens. Nerst doctor physicus, qui hanc lampadem constituit, illa usus est virtute, quam nonnulli metallorum oxidi, in maximos caloris gradus perducti, electricum fluxum ducendi acquirunt.

Hoc igitur lumen cylindrico filo constat, quod *magnesio* conficitur aliisque metallicis oxidis, diametrum duorum millimetr. non excedens, et intra longitudinem millimetr. quindecim, non ulterius, productum. *Platini* circumvolutio proxime cingit, quae suum ob electricum fluxum calorem ad magnesii filum irradiat. Hoc etiam filum, electridis ita factus adductor, splendidissima luce exardet, et tota in fulgore res est. Interea electro-magnes cohibet ad imum platini spiram, et lucis fit sola causa magnesii filum. Hoc autem effulgurat non penitus inclusum chrystallo quovis, sed plane in aperto vitro, ut circumstante ex aëre oxigenum ad opus hauriat, oxida potentissimo igne consumpta iugiter instauraturum. Quod si splendor hac procedens ex lampade cum ceterarum splendore conferatur, noscetur facile, pari vi electridis distributa singulis, huius virtute lampadis reliquas esse superatas.

Lux invisibilis. Iamdiu perspexerant homines esse corpora, quae lucis radios absorbeant, et quum in obscuro recondantur, reddant paullatim. Haec luminis emanatio nonnullis brevi tantum est, nonnullis hora et hora integris.

Phoenomenon hoc phosphorescentia dicitur, et corpora, quibus haec inest actio et vis, phosphorescere dicuntur. At vir doctus Zenger, rector speculae in astronomiam physicam ad Pragae athenaeum, primus cognovit nuperrime, quum iam nulla luminosa radia supersint, alia tamen esse emissa, quae non nostri oculi, sed photographicae lamnae sentiant. Ostendit ipse haec quibuslibet inesse corporibus, atque, expositionis tempore satis protracto, e speculae solario adeptus est imagines photographicas circumstantium aedificiorum, quamvis teterrima nox visum omnem eriperet. Aptiora ad has obscuras emittendas radiationes corpora praecipue sunt quae inter phosphorescentia enumerantur, et quae ex sulphure, et ex iis metallis, quae vulgo *alcalino-terrosi* dicuntur, constant. In his enim eruditus magister Le-Bon admiranda adinvenit. Luci obiecta corpora sulphuro calcii delinita in locum diu luce carentem referebat; ibique cum phosphorescentia prorsus evanuisset, unum ex hisce corporibus negativae photographicae lamnae imponebat, sub qua lamna vel exiguam lucem sentiens esset. Si tres ab exstincta phosphorescentia dies praeteriissent, distinctae imagini adipiscendae duae satis erant horae; si quindecim dies, duodecim horae. Exilis tenuisque actio lucis, duo de viginti elapsis mensibus, adhuc ab illo corpore in lamnam demittebatur. Sic idem Le-Bon nitidas photographico ritu excepit imagines a statuis inter tenebras profundissimas, postquam statua sulphuro calcii respersa paucis momentis luci exposita fuit. Post tres aut quatuor ab exstincta penitus phosphorescentia dies optimam imaginem adeptus est in cubiculo tenebroso, ad rem commune obiectivum excipiendis imaginibus adhibens, late tamen hians, ad convergentiam lucis de more compositum haud aliter ac si plena liberaque luce diurna uteretur. Verum nitida haec et ad unguem expressa imago iis conditionibus, et praesertim ea convergentia lucis, ostendit unam eamdemque legem temperare pariter irradiationes visibiles et invisibiles, secundum eumdem in vitro indicem se refrangentes.

Electridis usus frequentior. In rebus humanis non mediocre auxilium de die in diem, et magis magisque praebet electrides, quotidianos in usus inducta. Quae redduntur a bello Hispanos inter et Americanos pugnato, ostendunt quanti ipsa fuerit, et quid sapienter utentibus profuerit. In munitionibus litoraneis hanc adhibuerunt ad actionem proiectorum, telemetrûm, et praecipue veluti nunciam inter speculas et tormentorum bellicorum ordines. Ut incendiariis pilis sub mari positis, iis praesertim quae automaticae incensionis vi essent praeditae, ignis inferretur; ut speculator in ripa moneretur, cuius opera illae, electride immissae, conflagrarent, maximi habita et in primis fuit. Optime perfectae telegraphorum ac telephonorum machinae profuerunt ad notitias, tum brevibus tum longioribus emetiendis inter-

COMMENTARII DONO ACCEPTI MENSE APRILI

L' amico della gioventù. Singulis hebdomadis prodit. Veronae.
Atene e Roma. Commentarius cura Italae Societatis ad litterarum studia vulganda editus. Florentiae-Romae.
Bessarione. Recensio periodica studiorum orientalium. Romae.
Bollettino del museo civico di Padova.
Catholicum. Comm. menstruum de iis quae in Ecclesia catholica peraguntur. Romae.
Cultura sociale. Recensio catholica bis in mense edita. Romae.
Divus Thomas. Commentarium inserviens Academiis et Lyceis scholasticam sectantibus. Placentiae.
Emporium. Recensio menstrua litterarum et artium. Bergomi.
Ephemerides Liturgicae. Semel in mense prodeunt.
Giornale Arcadico di scienze, lettere ed arti. Romae.
Il Marzocco. De litteris et artibus commentarius. Florentiae.
Minerva. Recensionum recensio singulis hebdomadis, moderatore Friderico Garlanda. Romae.
Nuntius Romanus. Romae.
L'Osservatore Cattolico. Diarium Mediolanense.
Rivista d' Italia. Semel in mense prodit. Romae.
Rivista Internazionale di scienze sociali e discipline ausiliarie. Semel in mense prodit. Romae.
Rivista politica e letteraria. Semel in mense prodit. Romae.
Il Santuario di Caravaggio. Caravagii ad Bergomum.
La scuola secondaria italiana. Singulis hebdomadis prodit. Mediolani.
La vera Roma. Singulis hebdomadis prodit. Romae.
Vita Nova. Ephemeris, cura Societatis iuvenum athenaeorum studiis vacantium. Neapoli.
La Ricreazione. Commentarium; bis in mense proditum. Tergeste.
Die Nation. Semel in hebdomada vulgatur. Berolini.
Studien und Mittheilungen. Reigen.
Obnova. V. Hradci Králové.
Vlast. V. Praze.
La Chronique du Sud-Est. Lugduni.
Revue Neo-Scolastique. Lovanii.
Boletin-Revista de la iuventud católica de Valencia.
La Crux. Matriti.
El Eco Franciscano. Santiago.
Revista Católica de las cuestiones sociales. Matriti.
Revista crítica de historia y literatura españolas, portuguesas, é hispano-americanas. Matriti.
Revista Ecclesiástica. Valdoleti.
La Semana Católica. Matriti.
Amerikanski Slovenec. Tower.
Der Herald des Glimbens. St. Luis Mo.
Johns Hopkins. University Circulars, Baltimore.
Katholischer Mesten. Dubuque.
The Messenger of the Sacred Heart. Neo-Eboraci (U. S. A.).
Niagara Index. Niagara University, N. Y.
Praeco latinus. Philadelphiae (U. S. A.).
Revue Ecclésiastique. Valleyfield in Canada.
The Review. Singulis ebdomadis editur. Saint-Louis M. (U. S. A.).
The Rosary Magazine. Patrum a S. Dominico praeconium menstruum. Somerset (Ohio) U. S. A.
The Church Progress. St. Luis Mo.
The Tidings. Los Angeles, Cal.
Our Alma Mater. St. Ignatius College. Riverview, Sydney.
Le progrès. Pondichery.
I-wen-lou et Revue scientifique. Zi-hai = Shang-hai.

COMMENTARII " VOX URBIS „ INDICES SINGULI

ANNALES

Sacra solemnia in Vaticana basilica peracta - Conventus de pace Hagam indicto - Insularum Samoa eventus - Sinenses res - In civitatibus Nicaragua et Bolivia seditiones - Populi oratores in Iberia electi - Graecarum rerum novi administri - Bellum ad Philippinas insulas.

Aedem Vaticanam quinquaginta millia et amplius numero, die huius mensis aprilis XVI, iam summo mane Romani simul ac alienigenae stipabant, cum tandem, indicta hora decima cum dimidio, tubarum, quas argenteas vocant, est concentus auditus, ipseque ecce pontifex Leo, gestatoria sella sublatus, subridens benedicensque apparet. Repente unus ovantium et gratulantium omnium exoritur clamor, neque fit quies donec is throno insederit solemnisque Missa celebrari ab emo. cardinali C. Mazzella inceperit, quam dulcissimis, quibus pollent, concentibus Xystini collegii cantores splendidiorem reddidere. Sacris exactis, stetit ante altare sublimi in loco christiani orbis pastor, atque genuflexis omnibus filiis suavissima voce apostolicam benedictionem est impertitus; post quae inter geminatas populi conclamationes, iter per mediam basilicam repetens, ad privatas aedes reversus est, admirantibus omnibus Deoque grates referentibus, quod Ecclesiae suae Patrem dilectissimum servaverit, atque in optimam restituerit valetudinem.

✱

Hagae in urbe, Batavici regni capite, ex singulis nationibus proxime convenient legati, ut consilia de pace tuenda aptissima communicent. Sed magnanimi inceptus iam licuit ex Summi Pontificis allocutione veluti praeconium altissimum exaudire; oratio enim illa, qua augurali sermoni a viro eminentissimo Oreglia perlecto respondit, nonnisi de pacifica Ecclesiae missione tota fuit omneque ius ac laus restitutae saepe ac servatae populorum pacis veluti propriam Romanorum Pontificum vindicavit. Ceterum consiliorum, quae clarissimi viri inter se congregati ceperint, proxime notitiae exaudientur; licet autem optatissimum sit, ut armatae hodiernae paci finis imponatur, ex ipsis ad Russiae imperatorem responsionibus missis, de efficaci rerum exitu vehementer dubitare cogimur.

✱

Contentiones interdum de Samoa insulis exortae inter Anglos, Germanicos et Americanos haud breviter putamus esse componendas. Dum enim navigia anglica simul ac americana Samoensia oppida quotidie proiectilibus incendunt, regum Tanu et Mataafae sectatores civilibus proeliis colonorum agros domusque vastant; manipulus imo ex classiariis anglis ac americanis in paratas a Mataafa rege insidias incidit ac tormenta bellica bina amisit. Insidiae vero cum in agris Germani cuiusdam coloni Hufnagel dispositae essent, Germanus ab Anglis est captus. Res in coetu oratorum germanici imperii nuntiata vehementer animos commovit; at frustra; nam, querelis a germanicis administris apud Angliae gubernantes oblatis, Germanorum auctoritati ad iudicium vir est restitutus. Interdum tamen germanicus etiam legatus electus est, ut una cum anglo et americano de re componenda ius habeat.

✱

In Sinis similia evenere; milites enim angli, e legione Hong-Kong iaculatoria navicula auxiliante, rebelles quosdam Sinenses qui Anglica castra aggredi ausi fuerant e montibus circa Tai-Pe-Fu urbem depulerunt, dumque alia iam legio contra urbem iter facit, Sinensium iurisdictionem in provincia omni Kan-lung funditus evertendam Angli censent.

✱

In Iberia cum comitia ad oratores populi creandos haberentur, cives, partium contentione huc illuc excitati, ad arma usque venerunt. Suffragia vero gubernantibus ultra spem faverunt; ex Silvela nempe parte 180 electi; ex Polavieja magistri militum 33, ex ultramontanis 30, ex Gamazo 30, ex Tetuan ducis 18, eorum quos liberales vocant 86, reipublicae studiosi 15, ex Romeri Robledi 5, ex Caroli autem, qui regnum sibi vindicare non desinit, 4.

✱

In Graecia novorum praesidum eligendorum difficultatibus feliciter a rege superatis, Theotokis mandata res est imperatumque ut sibi socios adiungeret, qui proinde Simopoulo aerario praeposuit, Romanos negotiis cum exteris, Commoundouros rei bellicae, Boudouris rebus navalibus, Carapaolos iudiciis, Eftaxias cultui studiorumque curis.

✱

In republica ad Americae isthmum Nicaragua, seditio exorta est, dum alibi, in Bolivia, perduellium milites, gubernantium copiis fusis, rempublicam occupant, abrepta ab Alonso praeside fuga.

✱

Interdum Philippinis in insulis varia fortuna bellum agitur; at licet victoria plerumque septentrionalis Americae foederatarum civitatum militibus arriserit, haud cito ipsi absolvi posse existimant; barbari enim patriae libertatis amore incensi, et locorum apprime conscii, pugnas vitant; coacti vero fugam capessunt, at ex sylvis deinde et asperis montibus ubique insidias, incursiones, incendia, molestias parant, ut opes militesque longe plures quam nunc in re impendendos praenuntiare haud temere liceat.

POPLICOLA.

LIBRORUM RECENSIO

Versioni poetiche dai lirici latini dei secoli XV e XVI di LUIGI GRILLI – Tiferni, ex officina L. Lapi, 1898.

Consilium a scriptore doctissimo susceptum commentario huic nostro, cui suprema cura est latinae linguae decus instaurare, quam gratum fuerit non facile verbis dixerim. Poemata selecta ex elegantissimis aetatis illius aureae scriptoribus, Beccadellio, Pontano, Politiano, Sannazaro, Tebaldeo, Sadoleto, Navagero, Flaminio, Areosto veluti florum gemmarumque sertum nitidissimum sese praebent, quod nunquam profecto aetatis nostrae ignavia ac negligens ignorantia oblivione obruet. Interpres autem fidelissimus ac utriusque sermonis apprime callens vim, nervos, numerum ac elegantiam auctorum italice ita reddidit, ut ex inito cum latinis illis venustissimis vatibus certamine, non modo gloria cumulatum se discessisse, sed et quantum lingua nostra possit, cum latino sermone comparata, satis ostenderit.

I. A.

I fatti psichici e il materialismo. Saggio di NICOLA IEZZONI – Theate, ex proelis Ricci, 1899.

Adversus eos, qui praeter materiam eamdemque brevi resolubilem nihil homini adiudicant, nunquam satis bellatum censeo, quum sublata spiritualitate animi (et immortalitate igitur), omnia impune fieri reliquum sit, et auferre, trucidare, rapere, per turpia quaeque et obscaena ruere iuxta quod delectabile sit, cuique liceat ad partem beatitudinis vindicandam suam.

Haec de utilitate ac fine operis huius; dignaque sit laus ex utrisque penes omnes auctori clarissimo.

Quoad methodum dicam. Placet, et benesuada Calliope usus est Iezzonius noster. A factis enim procedens, unicum probat agentem esse in cogitante, eumdemque penitus diversum a corpore, quamvis huic haerentem. In sensibus, nihil haberi, praeter instrumenta, quibus corporea circum percipiat; at sublimiter species immateriales a materialibus effert, et species quae locum in corpore occupant, loci expertes reddit, ut suae naturae consonas ipsas possideat. Tum per iudicia, per cognitiones relationum, quae omnia corporis et sensuum aptitudinem excedunt, per voluntatis examen, per identitatem personae unum illud *Ens* adstruit in homine, quod homo sit, et sine quo corpus cadaver, ut ad immortalitatem denique veniat, quam pluribus munit.

Addit in fine dialogos, quibus ea disperdit, quae adstruuntur gratuito, ut asseratur animus non *ens*, sed harmonia quaedam et ordo corporis; nempe non *substantia*, sed *qualitas*, et *accidens*.

Brevi haec notasse sufficiat; qui uberius bibere cupiant, fontem ad ipsum accedant, nobis profecto gratias acturi cum legerint, quae compendio cohibemus.

H. PIERALICE.

AENIGMATA

Prima est laus vitae exoptanda mihique tibique;
Coniux per fraudem data, non quaesita, *secunda*;
Si verum cecinere, fuit *totum* unda pöetis.

✱

Dum fortuna favet, *primi* vocitantur amici;
Si perit, heu! nullum reperis miser *alter* amicum.
Tertius et citus est melior quam bina futura.
His constans est inconstans, plus mobilis unda:
Vertitur hac illac vento, malefida, proterva.

DIGAMMA.

Ex sociis qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet opus cui titulus:

LA COMMEDIA
DI DANTE ALIGHIERI
riveduta nel testo dal prof. G. POLETTO.

Aenigmata ann. II, n. IV proposita his respondent:

1. **Cor-nix.**
2. **La-mentum.**

Ea rite soluta miserunt:

Ed. Bianco, Fr. Xav. Reuss, Ag. de Aguiar, Bon. Benini, Raph. Radogna, *Roma*; Senior, Ioan. Mediolanensis, *Mariis Langobardorum*; Cyr. Zucchetti, *Caravagio ad Bergomum*; Pasch. Pellegrini, Caes. Meucci, *Neapoli*; Ios. De Vincenti, *Lugano in Helvetiis*; Car. Stegmüller, *Sabaria*; Cl. Allagnat, *Gratianopoli in Gallia*; Ios. Ant. Schneider, *Monacho in Vindelicia*; Ad. Huss, *Grybow in Galicia*; Ferd. Ferrari, *Guastalla*; Ioan. Tiránek, *Pragae*; Ios. Kowär, *Leitmeritz, in Boemia*; Ant. Jaklic', *Tergeste*; Andr. Piotto, *Malado ad Vicentiam*; Ad. Artioli, *Ferraria*; Abr. Marchio, *Genua*; Nic. Stella, *Auxano*; Ioan. Sobezynski, *Wlocław in Polonia*; Principal Gordon, *Manchester in Anglia*; Petr. Mondi, Episc., *Tibure*; Ver. Cariolato, *Vicentia*; B. Campanelli, *Romae*; M. Loyola, *Chicago Ill., in civitatibus foederat. Americae sept.*; Fr. Xav. Brühl, *Valkenburg in Batavia*; Ios. Capovin, *Montebello Vicentino*; Aug. Narquet, *Monteloco in Gallia*; Quintinus Frilanorum, *ex sem. Episc. Cupersani*; Ios. Rokoszm, *Sandomiriae*.

Sortitus est praemium

ADALBERTUS HUZA,

ad quem missum est opus, cui titulus:

JEANNE D'ARC
ET SA MISSION NATIONALE
par V. CANET.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE – Ex Officina Forzani et Socii.